

mpc
METODICKO-PEDAGOGICKÉ CENTRUM

PROFESIJNÝ A KARIÉROVÝ RAST
pkrmpc
METODICKO-PEDAGOGICKÉ CENTRUM

Európska únia
Európsky sociálny fond

Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť / Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ

PaedDr. Janka Ščerbáková

Stimulácia rečového prejavu u žiakov s ľahkým stupňom mentálneho postihnutia

Osvedčená pedagogická skúsenosť edukačnej praxe

Prešov
2015

Vydavateľ: Metodicko-pedagogické centrum, Ševčenkova 11,
850 01 Bratislava

Autor OPS: PaedDr. Janka Ščerbáková

Kontakt na autora: Základná škola, Školská 29, 082 21 Veľký Šariš,
emailová adresa: janka.scerbakova@gmail.com

Názov OPS: Stimulácia rečového prejavu u žiakov s ľahkým stupňom
mentálneho postihnutia

Rok vytvorenia OPS: 2015
XV. kolo výzvy

Odborné stanovisko vypracoval: Mgr. Viliam Šarossy

Za obsah a pôvodnosť rukopisu zodpovedá autor. Text neprešiel jazykovou úpravou.

Táto osvedčená pedagogická skúsenosť edukačnej praxe/osvedčená skúsenosť odbornej praxe bola vytvorená z prostriedkov národného projektu Profesionálny a kariérový rast pedagogických zamestnancov.

Projekt je financovaný zo zdrojov Európskej únie.

Kľúčové slová

Žiak s ľahkým stupňom mentálneho postihnutia, rečový prejav, stimulácia, slovtvorba, slovtvorné aktivity, interaktívna tabuľa ActivBoard, aplikácia ActivInspire.

Anotácia

Osvedčená pedagogická skúsenosť (ďalej len OPS) sa venuje stimulácii rečového prejavu u žiakov s ľahkým stupňom mentálneho postihnutia. V OPS poukazujem na potrebu systematickej starostlivosti o rozvoj reči. Ponúkam slovtvorné aktivity s využitím interaktívnej tabule, ktoré rozvíjajú aktívnu slovnú zásobu a zároveň aj kognitívne procesy u žiakov s ľahkým stupňom mentálneho postihnutia v 4. ročníku na hodinách slovenského jazyka a literatúry v rámci školského vzdelávacieho programu. Jednotlivé témy sú navrhnuté tak, aby vychádzali z reálnych situácií zo života, skúseností žiakov a sú v praxi overené.

Akreditované programy kontinuálneho vzdelávania

Názov akreditovaného vzdelávacieho programu KV	Číslo akreditovaného vzdelávacieho programu KV
Školská integrácia	78/2010 – KV
Integrácia žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami v bežnej škole	106/2010 – KV
Efektívna integrácia v primárnom a sekundárnom vzdelávaní	110/2010 – KV
Tvorba individuálnych výchovno-vzdelávacích programov pre žiaka so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami	115/2010 – KV

OBSAH

ÚVOD	5
1 TEORETICKÉ VÝCHODISKÁ OSVEDČENEJ PEDAGOGICKEJ SKÚSENOSTI	7
1.1 Žiak s ľahkým stupňom mentálneho postihnutia	7
1.2 Špecifiká reči žiaka s ľahkým stupňom mentálneho postihnutia	7
1.3 Slovtvorné aktivity na vyučovacej hodine	9
1.4 Interaktívna tabuľa na vyučovacej hodine slovtvorby	10
2 NÁMETY NA VYUČOVACIE HODINY S VYUŽITÍM SLOVOTVORNÝCH AKTIVÍT.....	11
2.1 Metodológia, priebeh slovtvorných aktivít	11
2.2 Športujeme I	11
2.3 Športujeme II	15
2.4 Pomáhame v kuchyni	18
2.5 Pomáhame pri upratovaní	23
2.6 Prínos pre prax	27
ZÁVER	29
Zoznam bibliografických zdrojov	30
Zoznam príloh	31

ÚVOD

Výchova a vzdelávanie osôb s mentálnym postihnutím je v súčasnej dobe pochopené ako celoživotný proces, v ktorého priebehu sú presadzované tendencie humanizácie, integrácie, normalizácie. Jedným zo základných faktorov ovplyvňujúcich úspešnosť procesu sociálnej integrácie žiakov s ľahkým stupňom mentálneho postihnutia je schopnosť komunikovať.

Prostredie školy je tvorivým priestorom a cielená edukácia o kultúru reči je neoddeliteľnou súčasťou procesu rozvoja vedomostí a celkovej kultivovanosti osobnosti každého žiaka. Rečový prejav žiakov s ľahkým stupňom mentálneho postihnutia je jedným z najcharakteristickejších symptómov dominujúceho postihnutia, viditeľný okrem iného aj v obmedzenom rozvoji psychických procesov.

V priebehu niekoľkoročného pôsobenia v špeciálnom školstve bolo mojou snahou vyhľadávať a overovať efektívne možnosti stimulácie rozvoja reči, keďže v praxi sa často stretávam s tým, že žiaci majú problémy s výberom slov, prezentovaním svojho komunikačného zámeru, s pochopením inštrukcií. Uvedené dôvody boli hlavnou motiváciou výberu a spracovania témy predkladanej OPS.

Hlavným cieľom mojej OPS je poukázať na možnosť tvorivej práce učiteľa v 4. ročníku špeciálnych tried s využitím slovotvorných aktivít ako východiskových pre stimuláciu rečového prejavu s využitím interaktívne tabule. Zároveň použiť inovatívne metódy ako pojmové mapovanie, ktorého cieľom je neučiť sa pojmy iba mechanicky, ale aby si osvojili vzájomné vzťahy medzi pojmami, didaktickú hru, ktorou si žiaci upevnia a zopakujú osvojené vedomosti.

Každá vyučovacia hodina by mala podľa môjho názoru obsahovať aktivity, hrové činnosti, ktoré rozvíjajú reč žiakov, rozširujú slovnú zásobu, ktorá je základom rozvoja myslenia žiaka. Jej vývoj závisí od predchádzajúcich skúseností žiaka, pochopenia situácií a logických vzťahov. Nové slovo a jeho obsah musí žiak najprv pochopiť a až potom je možné, aby sa toto slovo stalo súčasťou jeho slovnej zásoby. Svoje skúsenosti z vyučovacích hodín, kde som v rámci školského vzdelávacieho plánu realizovala slovotvorné aktivity som zhrnula v odporúčaniach pre prax.

Teoretickú časť OPS tvorí jedna kapitola, v ktorej teoreticky popisujem žiaka s ľahkým stupňom mentálneho postihnutia, jeho špecifiká reči, taktiež sa zaoberám aj jazykovými rovinami, ktorými sa rečový vývin prelína a metódami využívanými v rámci slovotvorných aktivít. Stručne charakterizujem interaktívnu tabuľu. V druhej kapitole sú námety na vyučovacie hodiny slovotvorných aktivít s využitím interaktívnej tabule. Obsahuje 4 témy na 4 vyučovacie hodiny, ktoré som realizovala počas dvoch týždňov v rámci školského vzdelávacieho programu v predmete slovenský jazyk a literatúra, t.j. 2 vyučovacie hodiny týždenne formou predvádzacieho zošita, didaktických hier a hrových činností. Príloha obsahuje kartičky a obrázky, ktoré som využila pri hrových činnostiach počas vyučovania.

1 TEORETICKE VÝCHODISKÁ OSVEDČENEJ PEDAGOGICKEJ SKÚSENOSTI

Obsah a metódy stimulácie sú rozhodujúcim činiteľom učenia, ktoré by malo ísť slovami Vygotského: „Krok pred spontánnym vývinom, v tzv. zóne najbližšieho vývinu.“ V podstate to znamená, že čo dieťa ešte nedokáže samo, môže zvládnuť s pomocou dospelých. Možnosti stimulácie rečového vývinu vyplývajú jednak zo samotných špecifických prejavov psychiky žiakov s mentálnym postihnutím (apatia, nesústredenosť, hyperaktivita), jednak často z negatívneho postoja najbližšieho okolia.

1.1 Žiak s ľahkým stupňom mentálneho postihnutia

V súčasnosti sa dostáva do popredia klasifikácia postihnutia ICF (International Classification of Functioning, Disability and Health). Osobu hodnotí komplexne z hľadiska šiestich hlavných domén – kognície, mobility, sebaobslužných schopností, schopnosťou interakcie s inými ľuďmi, životnými aktivitami, schopnosťou participácie. Jej základom je bio-psychosociálny model postihnutia, ktorý integruje medicínsky a sociálny model a stanovuje ucelený pohľad na zdravie – biologický, individuálny a sociálny (International classification of functioning, disability and health, 2001). Neklasifikuje osobu alebo postihnutie. Jej zámerom je identifikácia a charakteristika celej rady ľudských funkcií a ich porúch v súvislosti s osobou (Foreman 2011).

V OPS vychádzam z legislatívy platnej na Slovensku, kde žiak s ľahkým stupňom mentálneho postihnutia (69-50 IQ) patrí medzi žiakov so zdravotným postihnutím a spolu s ďalšími kategóriami žiakov do veľkej skupiny žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami (ŠVVP). Vzdelávanie žiaka s ľahkým stupňom mentálneho postihnutia v primárnom vzdelávaní prebieha na Slovensku na základe Vzdelávacieho programu pre žiakov s ľahkým mentálnym postihnutím, tzv. variant A, ktorý vymedzuje ciele, stupeň vzdelania, profil absolventa a jeho kompetencie.

1.2 Špecifiká reči žiaka s ľahkým stupňom mentálneho postihnutia

Systematická starostlivosť o rozvoj reči je vo vzdelávacom programe pre žiakov s LMP súčasťou rozvoja sociálne komunikačných kompetencií, ktorá sa realizuje primárne v predmete slovenský jazyk a literatúra (SJaL).

Vývin reči u dieťaťa s ľahkým stupňom mentálneho postihnutia je obmedzený, t.j., krivka rečového vývinu nedosiahne úroveň normy. Neprebíha ako samostatný proces, ale je ovplyvnený vývojom senzorického vnímania, motoriky, myslenia a taktiež socializácie. Osvojovať si reč znamená osvojovať si pravidlá (Mikulajová 2008). V ontogenéze reči sa jazykové roviny prelínajú, ich vývoj prebieha v jednotlivých časových úsekoch súčasne.

Foneticko-fonologická rovina je základnou rovinou komunikácie, ako uvádza Mikulajová (2008). Sú to zvuky reči (hlásky). Najprv dieťa fixuje segmentálne javy (samohlásky, dvojhlásky, spoluhlásky a slabiky), suprasegmentálne javy (kvantita, pauza, tempo reči, prízvuk, melódia) a neskôr pravidlá pravopisu. Laicky môžeme povedať, že v tejto jazykovej rovine sledujeme a zisťujeme, či žiak správne artikuluje hlásky, či je schopný rozpoznať rozdielne, či podobné hlásky.

Na základe skúseností získaných počas mojej praxe môžem povedať, že pre žiakov s ľahkým stupňom mentálneho postihnutia je charakteristická chybná výslovnosť, pri ktorej najčastejšie žiaci vynechávajú spoluhlásky, alebo si ich zamieňajú so zvukovo podobnými hláskami. Vzhľadom k obmedzenej fonematickej diferenciacii sa u žiakov s ľahkým stupňom mentálneho postihnutia najčastejšie vyskytuje sigmatizmus, lambdacizmus, rotacizmus. Často sú však chybne vyslovované aj hlásky P, F, V.

Morfologicko-syntaktická rovina dosť verne odráža úroveň intelektu žiaka. Osvojovanie gramatickej stánky materinského jazyka medzi mentálne postihnutými a intaktnými žiakmi nápadné už na prvé počutie, obdobie jednoslovných viet, ktoré intaktné deti dosahujú okolo 1 roka, u detí s mentálnym postihnutím trvá až do 6. až 8. roka života.

V praxi často pozorujem dysgramatizmus, rečový prejav žiakov pozostáva z jednoslovných viet, zlyhávajú ak majú dokončiť vety vetu pomocou spojky pretože, hoci atď. Veľmi zriedka používajú zámená a príslovky.

Lexikálno-sémantická rovina - slovná zásoba žiakov s mentálnym postihnutím je obmedzená najmä stupňom zníženia intelektu. Z doterajších výskumov, sa zistilo, že slovná zásoba žiakov 5. ročníka špeciálnych základných škôl dosahovala úroveň slovnej zásoby žiakov 1. ročníka základných škôl.

V praxi sa stretávam s tým, že zriedkavo používajú slová, ktoré vyjadrujú vlastnosti a kvalitu predmetov, ich aktívna slovná zásoba je chudobná. Odpovede sú väčšinou jednoslovné, obsahovo chudobné, žiaci nie sú schopní formulovať vlastné myšlienky.

V reči týchto žiakov sa vyskytuje iba veľmi malé percento prídavných mien, v ich slovníku prevládajú názvy bežných predmetov.

Pragmatická rovina (sociálneho uplatnenia) je rovinou, v ktorej sledujeme slovnú zásobu, používanie jednotlivých slovných druhov, použitie správnych alebo chybných gramatických tvarov, tvorenie a používanie správnej alebo nesprávnej stavby vety, schopnosť udržať časovú a dejovú líniu a ich využitie pri vlastnom rozprávaní a reprodukcii, správne alebo nesprávne používanie hlások, t.j., funkčné použitie jazykových schopností v komunikácii, komunikačnom procese.

Zo skúseností z praxe môžem povedať, že žiak zriedkavo začne rozhovor, zvyčajne iba odpovedá na otázky, význam slov chápe veľmi konkrétne, verbálne zlyháva v nepredvídaných komunikačných situáciách. Viazne schopnosť usudzovania, čo negatívne narúša komunikačný proces. Vety sú celkovo veľmi jednoduché a gramaticky nesprávne. Z hľadiska tvorby viet uprednostňujú žiaci vo vete taký slovosled, že to, čo je pre nich najdôležitejšie, povedia na začiatku a preto sa zdá, že vety sú ťažkopádne.

Medzi najčastejšie metodické a praktické postupy na zistenie úrovne porozumenia a rečovej produkcie, ktoré využíva učiteľ, špeciálny pedagóg vo vyučovacom procese patrí:

- požiadavka na žiaka vykonať konkrétnu činnosť (podaj mi červené pero v pravo),
- triedenie obrázkov do nadradených kategórií (vyber všetky obrázky, na ktorých sú lesné zvieratá),

- opakovanie viet (Ak sa chceš hrať, najprv si odlož veci zo stola.),
- oprava významovo nesprávnych viet (Učiteľka kladie deťom veľa radosti.),
- reprodukcia vypočutého príbehu,
- monologické rozprávanie na danú tému.

1.3 Slovtvorné aktivity na vyučovacej hodine

Aktívnu a pasívnu slovnú zásobu rozvíjam prostredníctvom cvičení zameraných na spresňovanie lexikálneho významu slov, ktoré žiak už pozná, na chápanie rôznych významov známych slov, na poznávanie nových slov a ich významov na vysvetľovanie významových vzťahov medzi slovami, na hľadanie spoločných pomenovaní, na porozumenie a používanie ustálených slovných spojení, na používanie synonym a antonym, na výber vhodných slov so zreteľom na ich štylistickú platnosť v konkrétnych komunikačných situáciách, na využívanie slovníkov.

Zmyslom nadobúdania slovtvorných vedomostí nie je schopnosť žiaka definovať slovtvorné termíny, ale jeho schopnosť vedomosti využiť pri kvalitnejšom a adekvátnejšom porozumení a produkovani textu a pri rozvíjaní abstraktného myslenia. Ak si pripomenieme, že slovtvorná motivácia je systemizačným a integračným princípom takmer celej slovnej zásoby slovenčiny, a teda je aj dôležitým organizačným princípom subjektívneho slovníka človeka.

Aktívna slovtvorba je odrazom myslenia žiaka, zároveň predpokladom jeho kognitívneho stimulovania. Zámerné produkovanie a reprodukovanie slovtvorne motivovaných slov považujem jednak za prostriedok stimulovania sprievodných kognitívnych procesov. V škole nadobúda slovtvorné učivo aj medzipredmetový učebný rozmer, môže totiž žiakovi uľahčiť proces učenia sa aj na ďalších vyučovacích predmetoch. Jednou z funkcií, ktoré slovtvorná motivácia plní je aj rečovostimulačná, kde z učebných slovtvorných aktivít, ale aj zo spontánnej slovtvornej aktivity môže žiak okrem stimulovania kognitívnych procesov profitovať aj vo vzťahu k variabilizácii, špecifikácii a individualizácii vyjadrenia. Každé slovo má svoju vonkajšiu (vnímame zmyslami, keď slovo vyslovíme) aj vnútornú stránku (význam slova).

Proces rozvíjania slovtvornej kompetencie a jej využitia pri rozvíjaní komunikačnej kompetencie u žiakov s ľahkým mentálnym postihnutím v mladšom školskom veku by sa mal vyznačovať rešpektovaním konkrétne-faktického myslenia žiaka, ale zároveň by mal byť dostatočne stimulujúci aj pri postupnom rozvíjaní abstraktného myslenia žiaka primárnej školy, a to v súlade s učebnými požiadavkami a s metodikou ostatných vyučovacích predmetov. V súbore využívaných metód sa takisto odráža aj komplexnosť primárnej edukácie, a to na všetkých úrovniach integrácie (didaktický princíp komplexnosti).

V rámci slovtvorných aktivít u žiakov s ľahkým stupňom mentálneho postihnutia som využívala nasledovné metódy:

Slovotvorné pravopisné cvičenia zamerané na:

- nácvik etymologického pravopisného princípu (využitie vzťahov významovej slovotvornej príbuznosti pri nácviku pravopisu vybraných slov: myš- myška, myšička, myšací, myšiak),
- nácvik pravopisu koreňovej morfémy, resp. slovotvorného základu, pri znelostnej asimilácii (dub- dubček, dubisko, dubový),
- nácvik pravopisu slovotvorných prípon a predpôn (morfematický pravopisný princíp: žen- *ička*, bab-*ička*, pred-*písať*, mamk-*in*),
- reprodukcia vypočutého príbehu.

Slovotvorno-výslovnostné cvičenia zamerané na:

- nácvik spisovnej výslovnosti na hranici slovotvornej predpony a slovotvorného základu (podliezť, podskočiť, vzlietnuť),
- nácvik spisovnej výslovnosti na hranici slovotvorného základu a slovotvornej prípony: *drevo* – *drievko*, *Jožo* – *Jožko*.

Obrázkové alebo slovné pojmové mapy zamerané na:

- slovotvorné hniezda, najmä na predponové modifikácie dynamických slovies alebo na slovnú zásobu z jednotlivých tematických okruhov (s uplatnením medzipredmetovej integrácie),
- nácvik pravopisu tzv. vybraných slov.

Rečové, pohybové alebo simulačné hry:

- tvorenie hádaniek, rýmov s využitím slovotvornej motivácie, pohybové hry napr. pri rozlišovaní významu špecifikovaných slovies (v integrácii s telesnou výchovou, napr. *predpažiť*, *upažiť*, *vzpažiť*, *pripažiť*),
- rolové hry s využívaním motivátov z istej slovotvornej kategórie.

Slovotvornoštylizáčne cvičenia:

- využívanie slovotvorne motivovaných slov v kontexte,
- využívanie slovotvorne motivovanej slovnej zásoby v kontexte, s uplatnením vzťahov synonymie, antonymie, paronymie.

Produkčné slovotvorné cvičenia zamerané na:

- použitie slovotvorne motivovaných slov, slovotvorných hniezd v texte skutočného alebo vymysleného príbehu, dynamického opisu.

1.4 Interaktívna tabuľa na vyučovacej hodine slovotvorby

Interaktívna tabuľa (ďalej len IT tabuľa) je elektronické zariadenie, ktoré umožňuje interaktívne pracovať s počítačom. Táto moderná technológia slúži na zefektívnenie vyučovania. Použitie IT tabule zásadným spôsobom zvyšuje názornosť výučby, motiváciu a aktivizáciu žiakov. Rozširuje možnosti klasickej tabule. Interaktívnu tabuľu môžeme využiť na celej vyučovacej hodine ako aj len v niektorej jej časti, slúži na motiváciu, aktivizáciu žiakov. Dajú sa na nej zobrazovať obrázky, videá, animácie. Aplikácia **ActiveInspire** spĺňa všetky atribúty multisenzorického vyučovania. Poskytuje prístup k bohatému spektru vyučovacích aktivít, nástrojov, obrázkov, zvukov a šablón s veľkým množstvom dodatočných zdrojov dostupných na portáli Planéta vedomostí. Pre adekvátne využitie uvádzanej OPS sú zo strany učiteľa aj žiakov potrebné základné zručnosti práce s počítačom, internetom a IT tabuľou. Ďalšie potrebné pomôcky sú dataprojektor, notebook a prístup na internet. Uživatelské prostredie softvéru ActiveInspire je spracované a pravidelne aktualizované aj na základe požiadaviek

a potrieb pedagogickej verejnosti vznesených prostredníctvom odborných fór na stránkach www.prometheanplanet.com.

2 NÁMETY NA VYUČOVACIE HODINY S VYUŽITÍM SLOVOTVORNÝCH AKTIVÍT

Pozornosť v priebehu vyučovania veľmi rýchlo klesá, ak iba nezáživne predkladáme informácie, ktorým žiaci ani nerozumejú a sú pre nich nezaujímavé. Na základe vlastných skúseností z edukácie žiakov s mentálnym postihnutím môžem povedať, že pri multisenzoriálnom prístupe si žiaci poznatky ľahšie zapamätajú a dlhšie ich uchovávajú v pamäti. Na vyučovacích hodinách, tak ako mnoho pedagógov, využívam interaktívnu tabuľu, ktorá má mnoho pozitív. Snažím sa neustále žiakov motivovať, zvyšovať názornosť vyučovania. Žiaci tak hodnotia prácu na vyučovacej hodine pozitívne aj vďaka hrovým aktivitám zaradeným do procesu. Cieľom je, aby žiaci boli neustále aktívni a aby v triede bola tvorivá atmosféra, ktorá uľahčí žiakom činnosť na vyučovaní.

2.1 Metodológia, priebeh slovotvorných aktivít

Vyučovacie hodiny zamerané na slovotvorné aktivity som realizovala v rámci školského vzdelávacieho plánu. Školský vzdelávací plán pre žiakov s ľahkým stupňom mentálneho postihnutia - variant A našej ZŠ vo vzdelávacej oblasti jazyk a komunikácia v predmete slovenský jazyk a literatúra je v 4. ročníku dotovaný 7 vyučovacími hodinami v rámci štátneho vzdelávacieho programu a 2 vyučovacími hodinami v rámci školského vzdelávacieho programu týždenne. Dve vyučovacie hodiny som tak venovala slovotvorným aktivitám. Jedna téma je rozpracovaná v dvoch podkapitolách, to znamená, že jednej téme sa venujeme jeden týždeň. V priebehu tohto týždňa sa aj vyučovanie nesie v duchu tejto témy, v rámci medzipredmetových vzťahov. V OPS uvádzam námety na vyučovacie hodiny, v ktorých využívam inovatívne metódy, interaktívne cvičenia na stránkach predvážacieho zošita na interaktívnej tabuli (IT) pomocou softvéru ActivInspire pre IT tabuľu ako aj pracovné listy. Jednotlivé tematické okruhy vychádzajú zo skúseností žiakov. Zámerne som vybrala témy, ktoré sú žiakom blízke.

2.2 Športujeme I

Ciele:

Kognitívny cieľ: Popísať druh športu, športovca

Afektívny cieľ: Mať záujem o šport

Psychomotorický cieľ: Napodobiť športovca, daný druh športu

Komunikačný cieľ: Zvyšovať slovnú fluenciu a flexibilitu porozumením a používaním slovotvorne motivovaných slov.

Metódy: slovné pojmové mapy, pohybová hra, didaktická hra, slovné metódy, názorné metódy

Pomôcky: IT, dataprojektor, notebook, kartičky so športovcami, športové potreby - hokejka, korčule, futbalová lopta, kopačky, tenisová raketa, tenisová loptička, plavecká čiapka, cyklistická prilba, švihadlo, kolky (učiteľ môže použiť aj rôzne dostupné športové potreby, ktoré sa nachádzajú v škole)

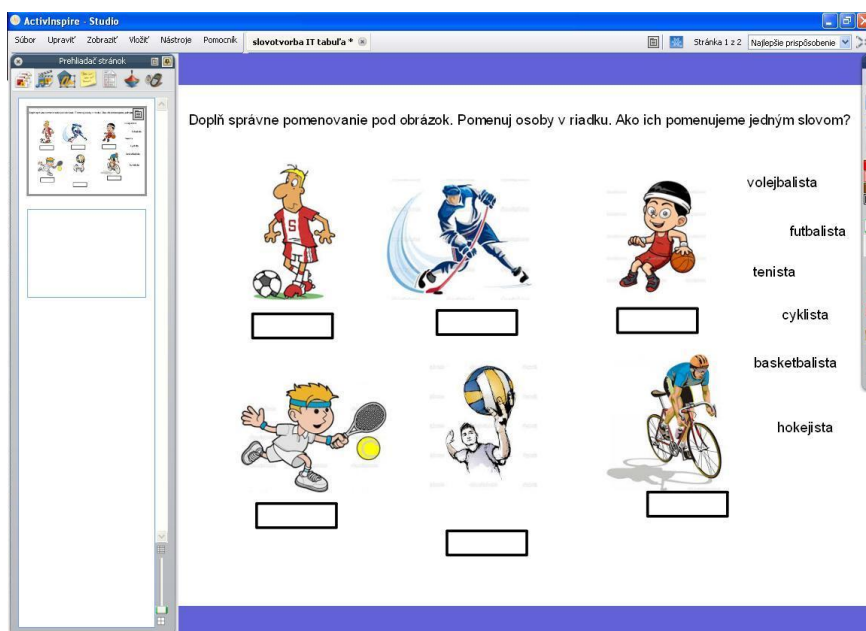
Odporúčanie: Pred vyučovacou hodinou je potrebné skontrolovať na IT tabuli všetky pripojenia, akcie v predvážacom zošite, prehrávanie zvuku.

Metodický postup

1. aktivita: Čo je vo vreci? Žiaci sedeli na stoličkách alebo na koberci v polkruhu. V nepriehľadnom vreci som priniesla do triedy športové potreby a začala som motivačným rozhovorom o tom, že vo vreci sa skrývajú rôzne predmety, aby sme sa pozreli, čo v ňom je. Žiaci prichádzali k vrecu po jednom a vyberali náčinie. Odpovedali na otázku, ktorú som im položila: „Ako sa volá tá vec, ktorú si vytiahol z vreca?“ Ak žiak predmet nevedel pomenovať, pomohli mu spolužiaci. Mojou úlohou bolo spresniť pojmy, *opravila som žiakov pri nesprávnej výslovnosti*. A spoločne sme si predmet pomenovali ešte raz. Športové potreby, postupne ako sme ich vyberali, ukladali sme ich na zem. Zároveň som a opýtala, ako jedným slovom pomenujeme predmety, ktoré boli v mechu

Predmety som zakryla prikrývkou, tak aby nebolo vidieť žiadny predmet. (Na zemi pod prikrývkou boli uložené športové potreby: hokejka, futbalová lopta, tenisová raketa, plavecká čiapka,.....). Žiakom som povedala, že. Potom žiaci postupne pomenovali veci, ktoré si zapamätali, až kým všetky športové potreby neboli odkryté. Na záver tejto aktivity si každý žiak vybral predmet ktorý chcel, pomenoval to, čo si vybral a ukázal nám čo by si s ňou robil, skúsil napodobniť športovca. Žiaci postupne ukazovali činnosti so športovým náčiním a športovými potrebami. Čas pri aktivite je 15 minút.

2. aktivita: Športovci. (obr.1) Na interaktívnej tabuli sú obrázky rôznych športovcov.

Obrázok 1 Športovci

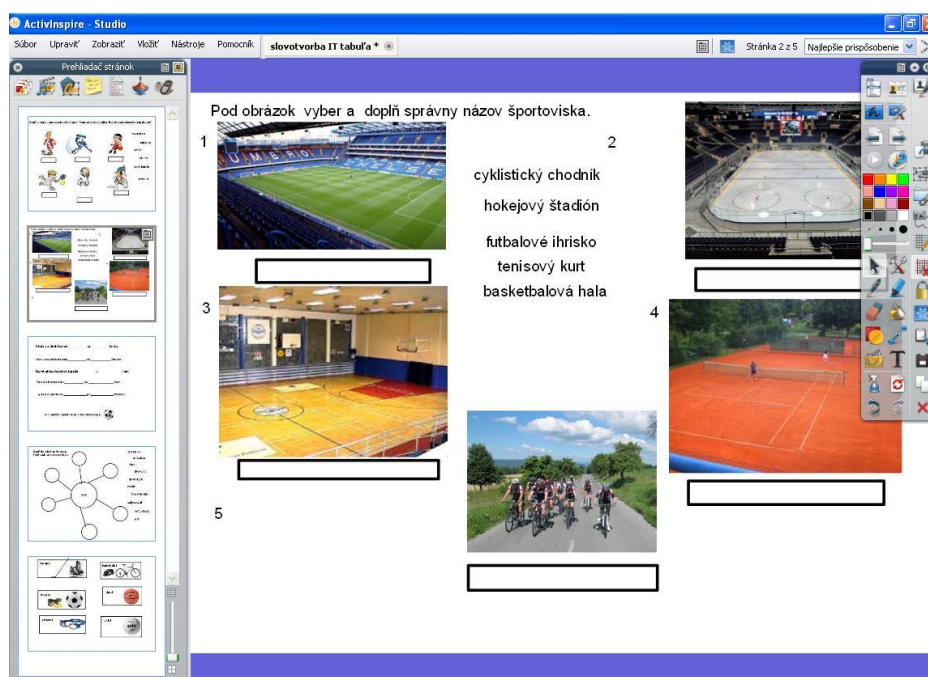
Prameň: vlastný archív

Všetky osoby sme si na obrázku najprv pomenovali. Úlohou žiakov bolo správne priradiť pomenovanie k športovcovi. Čas na vypracovanie 6 minút. Žiakovi som povedala, aby

interaktívnym perom presunul slová do obdĺžnika, ktorý je pod osobou. Opýtala som sa ako jedným slovom pomenujeme osoby na obrázku. Nasledovali otázky na vyvodenie pojmov, v ženskom rode: „Ako sa volá dievča, ktoré hrá futbal?“ „Ako sa volá dievča, ktoré hrá hokej?“ „Ako jedným slovom pomenujeme tieto dievčatá?“ „Poznáš nejakého známeho slovenského športovca, či športovkyňu?“ „Akému športu sa venuje?“

3. aktivita: Športoviská. (obr. 2) Najprv som žiakom vysvetlila nový pojem, ktorý nepoznali: „Každý športovec má nejaké miesto kde športuje. Voláme to športoviská. V našom meste máme tiež športoviská, viete mi povedať aké?“ Žiaci odpovedali, že v našom meste je futbalové ihrisko a tenisové kurty. Na interaktívnej tabuli boli obrázky športovísk. Pomenovali sme si jednotlivé športoviská. Potom žiaci jednotlivo pristupovali k tabuli a posúvali text do obdĺžnika pod obrázok. Zároveň povedali, čo doplnili, ako sa dané športovisko volá. Čas na vypracovanie 5 minút.

Odporúčanie: Žiaci môžu aj opísať ako vyzerá, aký je povrch daného športoviska, či sa tam nachádza basketbalový kôš alebo futbalová či hokejová bránka, alebo sieť....

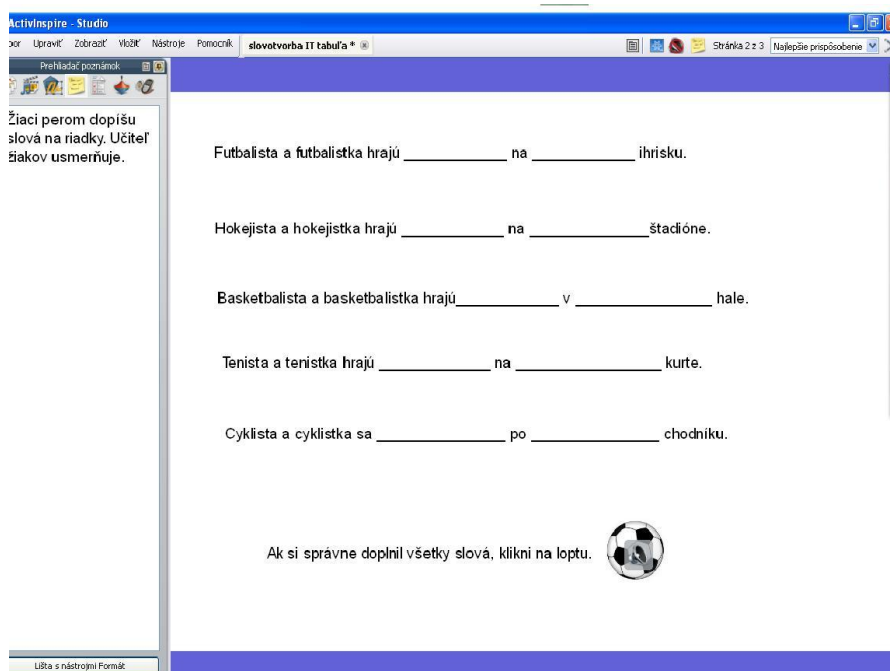
Obrázok 2 Športoviská

Prameň: vlastný archív

4. aktivita: Športovci a športoviská. (obr.3) Najprv som žiakom vysvetlila že, každý zo športovcov sa venuje športu na rôznych miestach. Položila som žiakom otázky: „Bol si niekedy na nejakom športovisku?“ Najčastejšie mali naši žiaci skúsenosti s futbalom. Pýtala som sa ich, aký šport videli napríklad v televízii. Na interaktívnej tabuli žiaci postupne po jednom dopĺňali, písali interaktívnym perom slová do viet. Každé slovo sme spoločne vyslovili, pričom sme dbali na správnu výslovnosť. Po kliknutí na loptu zaznel aplauz, že všetko správne doplnili. Čas na vypracovanie je približne 6 minút.

5. aktivita: Šport v pojmoch. (obr.4) Žiakom som podala inštrukciu, aby si vybrali spomedzi slov a doplnili do bublín iba tie slová, ktoré súvisia so slovom šport. Na interaktívnej tabuli bola zobrazená slovná pojmová mapa- súčasne sme si pojmy vysvetlili v kontexte. Žiaci chodili po jednom k tabuli a interaktívnym perom presúvali slová do bublín. Slovo, ktoré žiak presunul do bubliny použil vo vete. Ak nevedel vymyslieť vetu, pomohli mu ostatní žiaci v triede. Čas na vypracovanie 5 minút.

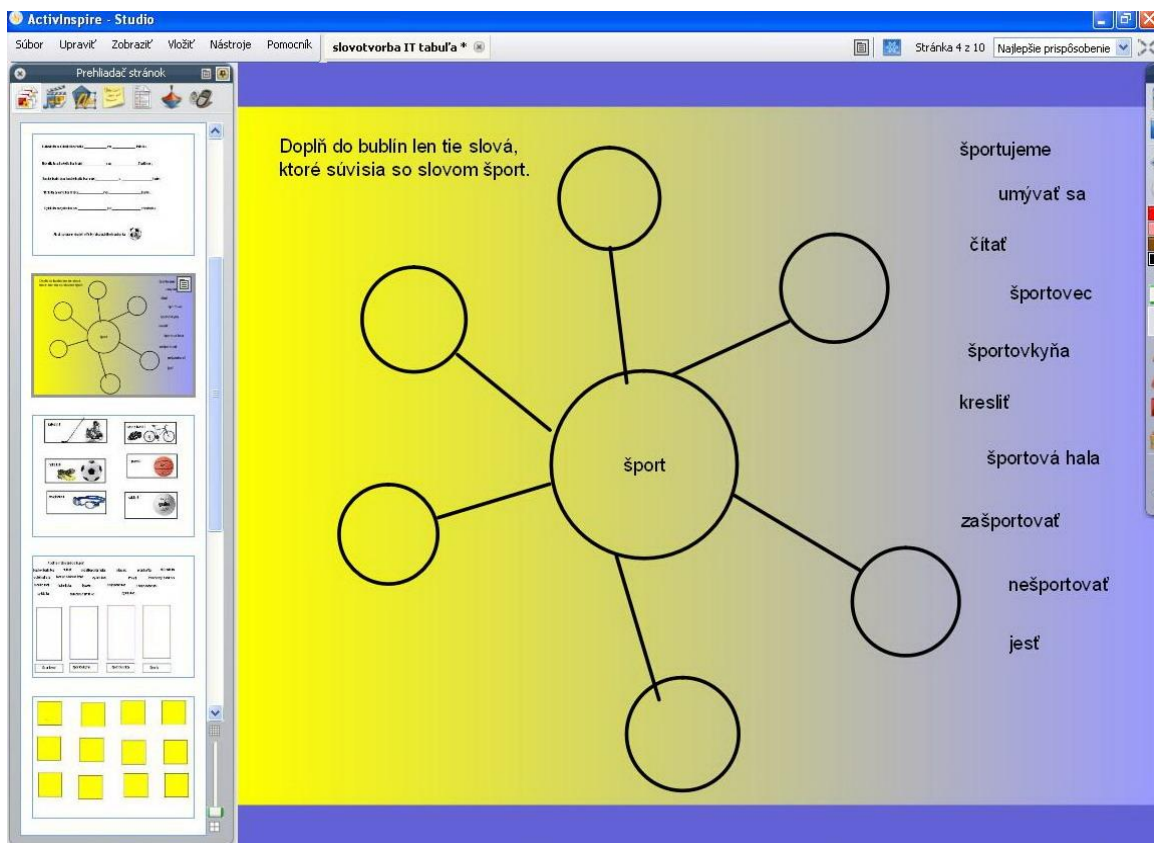
Odporúčanie: Žiaci môžu doplniť aj ďalšie pojmy ako napr. vyšportované telo, športový deň,...

Obrázok 3 Športovci a športoviská

Prameň: vlastný archív

6. aktivita - zhrnutie učiva: Na zhrnutie učiva som zvolila didaktickú hru: Kto som. V ruke som držala kartičky, žiaci nevedeli, čo na nich je. Žiak mal za úlohu vybrať si kartičku. Ak si vybral, povedal, kto je, kde ho môžeme vidieť, akú činnosť vykonáva, čo k tomu potrebuje. Kartičky som mala otočené k sebe a žiaci na ne nevideli. Boli na nich športovci. Žiak si vyberal kartičku. Kartičky sú v prílohe č. 1. Jeho úlohou bolo predstaviť sa ostatným žiakom, o akého športovca ide: „Som.....“ „K svojmu športu potrebujem...“ „Najčastejšie športujem na/ v ...“ Každý žiak sa samostatne predstavil. Žiaci mohli hovoriť na mieste, alebo ísť pred tabuľu. Odhadovaný čas trvania je 5 minút.

Obrázok 4 Šport v pojmoch

Prameň: vlastný archív

Reflexia: Žiakom sa aktivity veľmi páčili. Aktívne sa zapájali do všetkých činností, reagovali na pokyny. Musím povedať, že pasivita žiakov, s ktorou sa počas vyučovania stretávam, žiakom sa často nechce, nevládzu, počas vyučovania sú smädní,... na tejto vyučovacej hodine sa chcelo pracovať každému, nikto nebol počas vyučovania ani hladný ani smädný. Za prácu na hodine som všetkých žiakov pochválila. Po vyučovacej hodine ma požiadali, či by sme mohli mať telesnú výchovu.

2.3 Športujeme II

Ciele:

Kognitívny cieľ: Rozlišovať športy, športovcov

Afektívny cieľ: Správať sa ohľaduplne pri športe

Psychomotorický cieľ: Napodobiť športovca, daný druh športu

Komunikačný cieľ: Spresniť slovnú zásobu predponových a príponových dynamických slovies.

Metódy: slovné pojmové mapy, pohybová hra, didaktická hra, slovné metódy, názorné metódy

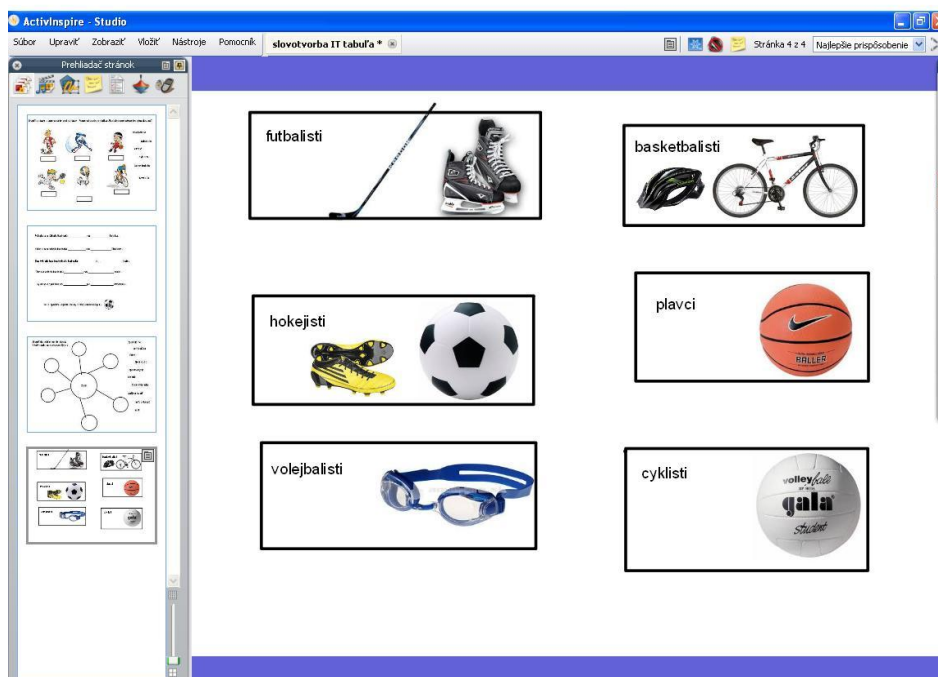
Pomôcky: IT, dataprojektor, notebook, pracovné listy, rozstrihané obrázky, lepidlo

Metodický postup

1. aktivita: Puzzle. Aktivitu som začala rozprávaním o tom, ako som im chcela dnes priniesť pekné obrázky a cestou sa mi však stala nešťastná vec a obrázky sa roztrhali a som z toho veľmi smutná. Potrebujem, aby mi pomohli ich poskladať. Dvojica žiakov dostala v obálke papierový obrázok (príloha 2) vo veľkosti formátu A5, na ktorom bol obrázok športovcov. Obrázok bol rozstrihaný a skladal sa z 12 častí. Úlohou dvojice bolo obrázok zložiť. Keď žiaci mali obrázok zložený, zložené časti nalepili na papier. Každá dvojica povedala, koho má na obrázku, akému športu sa venuje a kde, čo potrebuje daný športovec..., pomáhala som im tak, že som dávala pomocné otázky, na ktoré žiaci odpovedali. Odhadovaný čas aktivity je približne 10 minút.

2. aktivita: Popletení športovci. (obr. 4) Na začiatku aktivity som žiakom povedala, že športovci spoločne cestovali na olympiádu a v autobuse sa im všetky veci pomiešali. Žiadala som žiakov o pomoc pri hľadaní toho, čo športovci potrebujú. Na interaktívnej tabuli boli pomenovania športovcov a obrázky so športovými potrebami, ktoré s daným športom nesúvisia. Úlohou žiakov bolo priradiť obrázok k pomenovaniu športovca. Žiaci postupne po jednom prichádzali k tabuli a presúvali obrázky na správne miesto. Čas trvania približne 4 minúty.

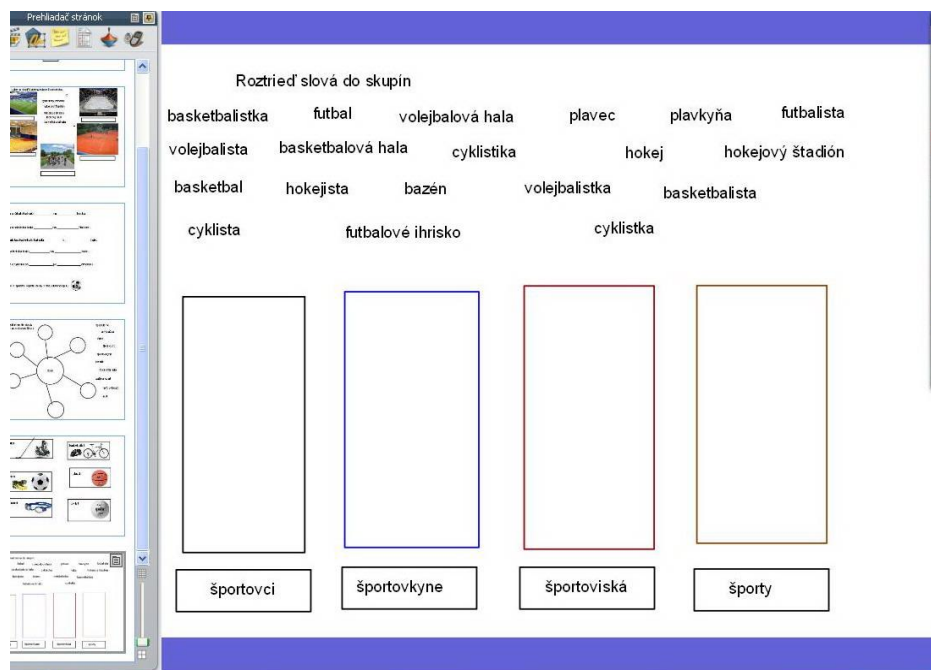
Obrázok 5 Popletení športovci

Prameň: vlastný archív

3. aktivita: Triedenie do skupín. (obr.6) Motivačný text tejto aktivity bol, že som žiakov požiadala o pomoc pri triedení slov, ktoré sa im pomiešali. Žiak najprv prečítal slovo z IT tabule, povedal, do ktorého farebného obdĺžnika ho vloží. Potom na IT tabuli perom presunul dané slovo. Zároveň slovo vizuálne vnímal, čítal viacslabičné slová. Súčasne sa zlepšovala aj koordinácia artikulačných orgánov. Žiaci mali ťažkosti s výslovnosťou

niektorých slov ako napr. basketbalistka, cyklista, cyklistka, volejbalistka. Slová čítali po slabikách. Pri výslovnosti týchto slov som slovo povedala ja a žiak ho po mne opakoval. Čas trvania približne 8 minút.

Obrázok 6 Triedenie do skupín

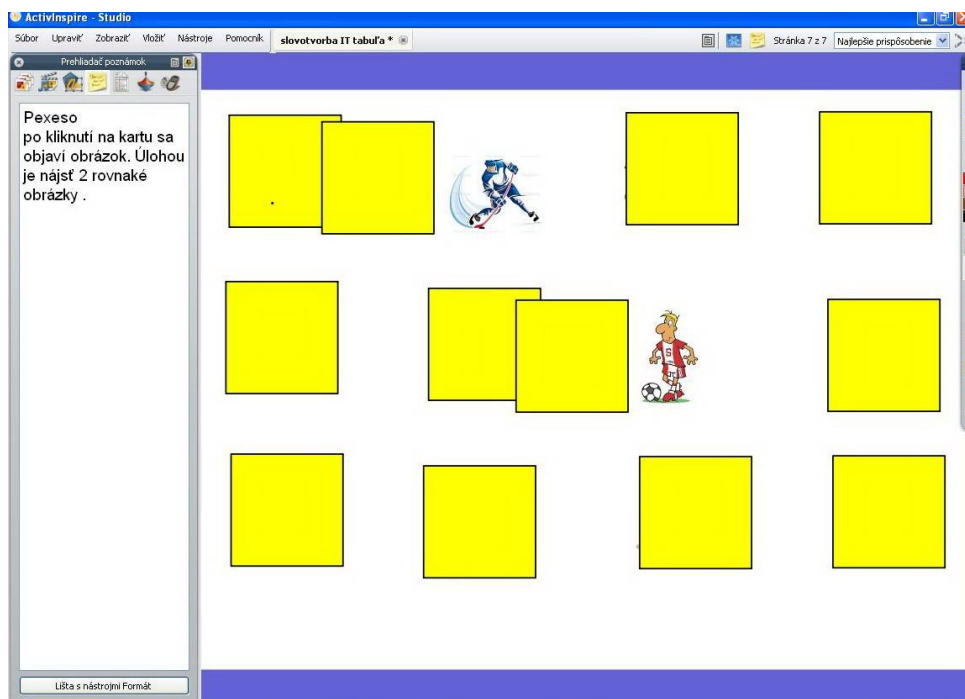
Prameň: vlastný archív

4. aktivita: Rozprávanie o športovom dni. Úlohou žiakov bolo vytvoriť spoločne krátky príbeh o tom, ako prebiehalo športové dopoludnie, ktoré na našej škole pravidelne organizujeme pri príležitosti Dňa detí. Mali povedať, aké aktivity vykonávali, v čom sa im darilo viac, v čom menej, čo sa im páčilo a naopak čo sa im nepáčilo. Potom žiaci po jednom hovorili vety, ktoré navzájom na seba môžu nadväzovať a vytvoriť tak krátky príbeh o športovom dni. Začala som rozprávanie prvou vetou o tom, že to nebol deň, aký zvyčajne v škole zažívame a vybrali sme sa..., žiaci pokračovali vo vete a potom sme spoločne vymýšľali vety, ktoré som zaznamenávala do notebooku a súčasne sa zobrazovali aj na interaktívnej tabuli. Pri vytváraní sémanticky správnych viet som žiakov usmerňovala. Príbeh sme si nakoniec prečítali. Čas trvania aktivity približne 15 minút.

Odporúčanie: Spočiatku je potrebné pomáhať žiakom a dávať im pomocné otázky, lebo majú ťažkosti samostatne sa vyjadrovať. Ak však budeme tieto aktivity častejšie zaradzovať do vyučovacieho procesu, žiaci nadobúdajú zručnosť v rozprávaní. Neskôr môžu žiaci tvoriť príbehy v skupinách, alebo samostatne.

5. aktivita: Pexeso. (obr.7) Bola to zároveň aj záverečná aktivita. Žiaci majú túto hru veľmi radi. Obrázky žiaci odkrývali na tabuli jednotlivo. Žiak prišiel pred tabuľu, interaktívnym perom ťukol na zvolený štvorec, ktorý sa posunul a odkryl športovca. Potom ešte raz na iný štvorec. Ak boli obrázky rovnaké, ostali odkryté. Ak nie, vrátili sa na pôvodné miesto. Takto sa pri tabuli vystriedali všetci žiaci. Čas trvania približne 6 minút.

Reflexia: Žiakom a vyučovacia hodina páčila. Pochválila som ich za ich aktivitu, snahu na vyučovaní.

Obrázok 7 Pexeso

Prameň: vlastný archív

2.4 Pomáhame v kuchyni

Ciele:

Kognitívny cieľ: Pomenovať druhy potravín

Afektívny cieľ: Pomáhať rodičom pri príprave jedla

Psychomotorický cieľ: Napodobiť činnosť pri príprave jedla

Komunikačný cieľ: Zvyšovať slovnú fluenciu a flexibilitu porozumením a používaním slovotvorne motivovaných slov. Použiť slovotvorne motivované slová v texte dynamického opisu

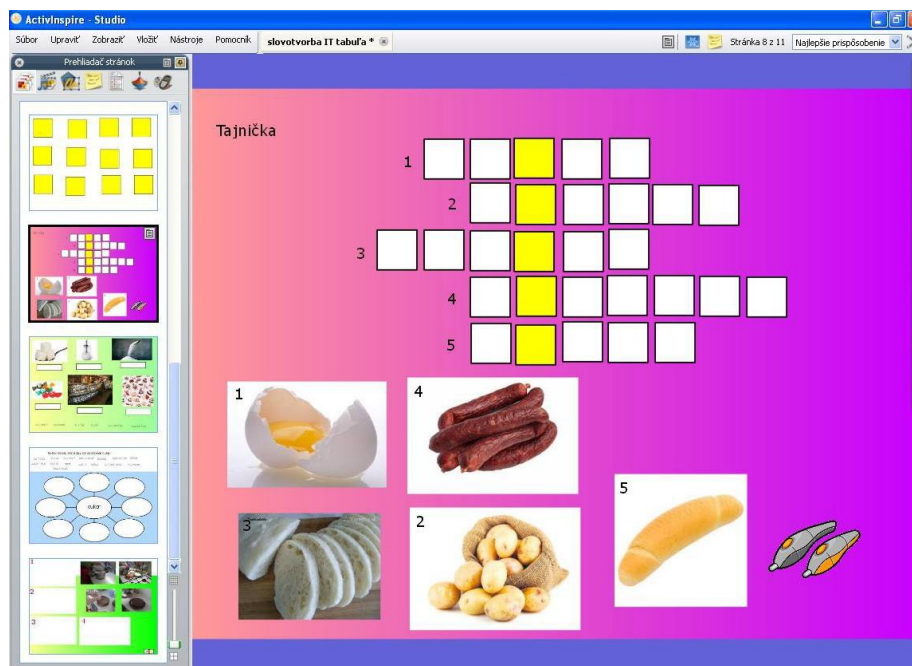
Metódy: slovné pojmové mapy, didaktická hra, slovné metódy, názorné metódy

Pomôcky: IT, dataprojektor, notebook, miska, jedlo- rožok, jablko, citrón, čokoláda

Metodický postup

1. aktivita: Tajnička. (obr.8) Na začiatku aktivity som žiakom povedala, že to, o čom sa dnes budeme rozprávať sa dozvedia, keď vylúšia tajničku. Žiaci chodili po jednom k interaktívnej tabuli, písali interaktívnym perom veľké tlačené písmená do jednotlivých okienok tajničky. Prv, než slovo žiak vpísal do tajničky, musel pomenovať obrázok. Ťažkosti mali pri slovách knedľa, povedali: „knedlík“ Na slovo klobásy, povedali „kolbase.“ Výslovnosť pri slovách som opravila, zopakovali dané slovo po mne ešte raz. Riešenie tajničky bolo jedlo. Žiakom som zadala otázky: „Povedz, aké jedlo ešte poznáš, ktoré je tvoje najobľúbenejšie jedlo?“. „Ktoré jedlo nemáš rád.“ „Čo si mal dnes na

desiatu?“ „Čo si jedol včera?“ Žiaci po jednom odpovedali, niektorým som pomáhala pomocnými otázkami. Čas trvania približne 7 minút.

Obrázok 8 Tajnička

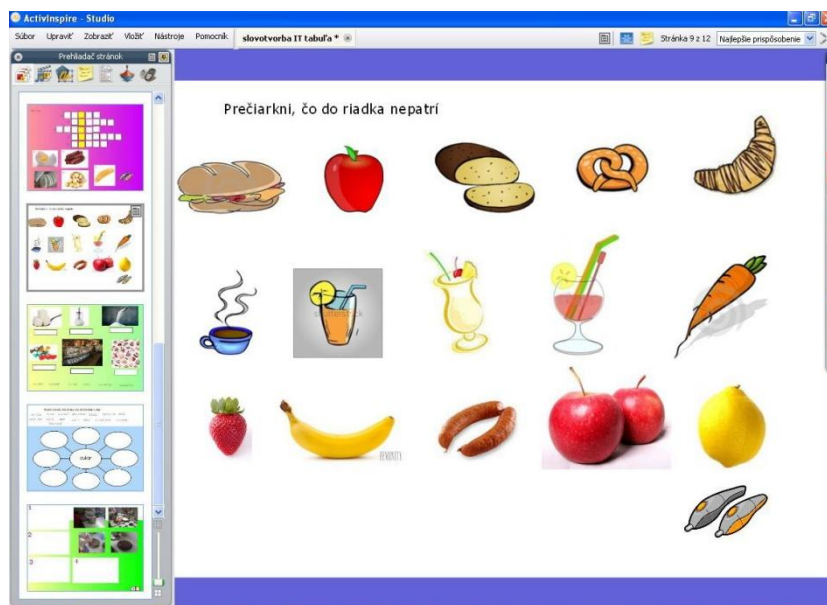
Prameň: vlastný archív

2. aktivita: Povedz, čo ješ. Didaktická hra. Na stole som mala misku, v ktorej boli nakrájané kúsky jedla. Žiaci dostali inštrukciu zatvoriť oči. Nechcela som žiakom prekryvať oči šatkou, niektorí majú z toho strach. Radšej som misku držala tak, aby do nej nebolo vidieť. Žiaci sedeli v kruhu, ale chrbtom otočným dovnútra kruhu a tvármi von z kruhu. Ja som chodila po vnútornej strane kruhu tak, že som jedlo podávala od chrbta žiaka. V miske som mala nakrájané kúsky jedla z nasledujúcej aktivity (rožok, jablko, citrón, čokoláda). Prišla som k žiakovi a do úst mu vložila kus jedla. Úlohou žiaka bolo uhádnuť, aké jedlo som mu vložila do úst. Trvanie aktivity 5 minút.

Odporúčanie: Je potrebné dohliadnuť, aby si žiaci pred začiatkom vyučovacej hodiny umyli ruky. Na konci vyučovacej hodiny kúsky jedla, ktoré ostalo žiaci dojedli.

3. aktivita: Čo tu nepatrí. (obr.9) Úlohou žiakov bolo nájsť predmet, ktorý do riadka nepatrí. Všetky obrázky mali spoločné pomenovanie, jedlo. Obrázky v riadku sme si najprv pomenovali: „Bageta, chlieb, praclík, croissant nazývame jedným spoločným názvom- pečivo.“ Žiaci mali interaktívnym perom prečiarknuť jablko, pretože nepatrí medzi pečivo. Patrí medzi ovocie. Žiaci chodili k IT tabuli po jednom, prečiarkli, čo do riadka nepatrí. Takto sme postupovali aj v druhom a treťom riadku. Čas trvania aktivity približne 5 minúty.

Odporúčanie: Žiaci termín nápoje, nepoznali, povedali: „Čo sa pije.“ „Na pitie.“ „Pijeme.“ Nepoznali ani termín pečivo povedali: „Z pekárne.“ Slovo „z pekárne“ som hneď využila na to, aby som sa opýtala, kto pečie v pekárni.

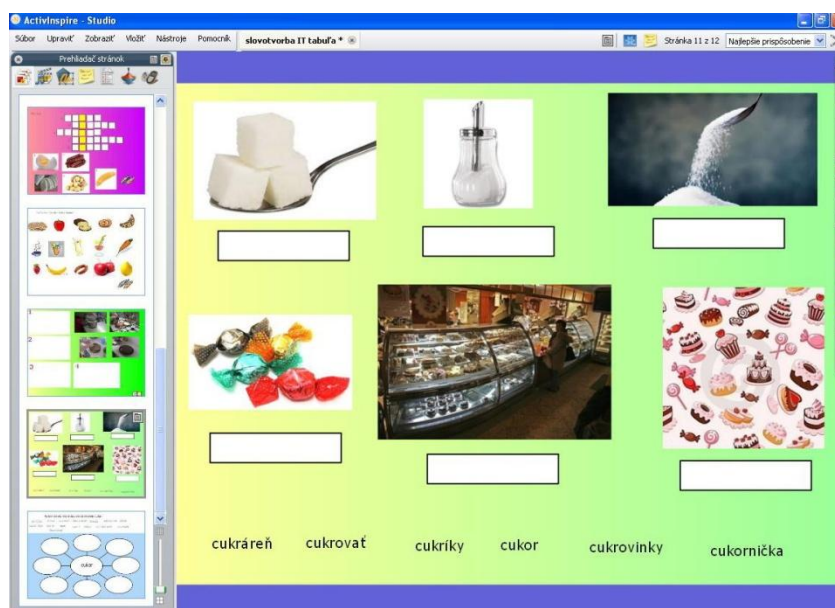

Obrázok 9 Čo tu nepatrí

Prameň: vlastný archív

4. aktivita: Pomenuj. (obr.10) Na interaktívnej tabuli boli obrázky, ktoré mal žiak pomenovať, doplniť správne slovo pod obrázok tak, že si mal vybrať zo slov a potiahnutím interaktívneho pera presunul do okienka pod obrázok. Žiaci chodili k IT tabuli po jednom. Úlohou bolo zistiť, čo majú slová spoločné (základ slova cukor). Žiakom som dávala pomocné otázky, pýtala som sa, kto pečie zákusky, ako sa volá pán, ktorý pečie zákusky, ako a volá pani, ktorá pečie zákusky. Čas trvania približne 5 minút.

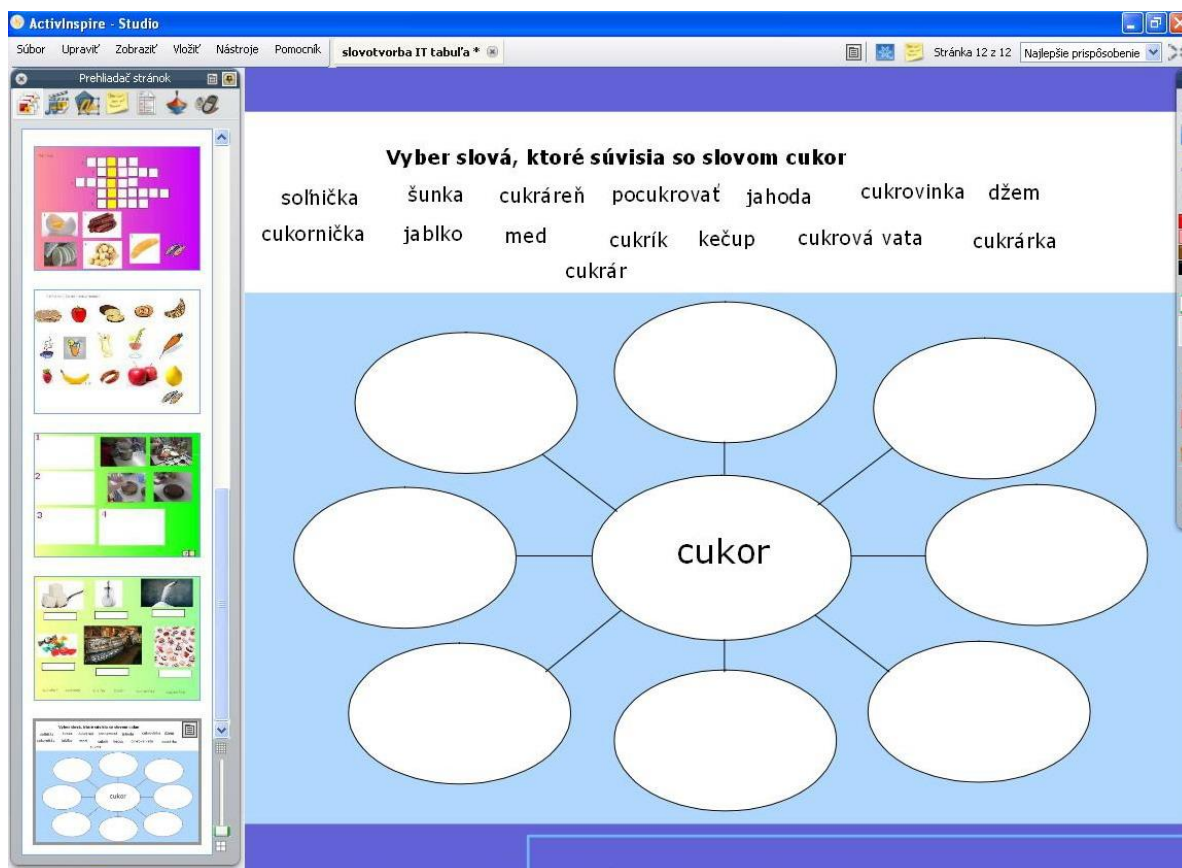
Odporúčanie: Na pracovnom vyučovaní by bolo vhodné, ak by sme v tomto týždni piekli tortu, môže byť aj v spolupráci so staršími žiakmi. Žiaci by videli a sami sa aj zúčastnili celého procesu prípravy.

Obrázok 10 Pomenuj

Prameň: vlastný archív

5. aktivita: Cukor v pojmoch (obr.11) Na IT tabuli bola pojmová mapa. Žiaci mali doplniť do bublín slová, ktoré súviseli so slovom cukor. Žiaci chodili k tabuli jednotlivo, potiahnutím slova interaktívnym perom ho presúvali do bubliny. V predchádzajúcej aktivite sme si pojmy vysvetlili. Žiaci trénovali správnu výslovnosť, slová sme opakovali aj niekoľkokrát. Trvanie aktivity približne 5 minút.

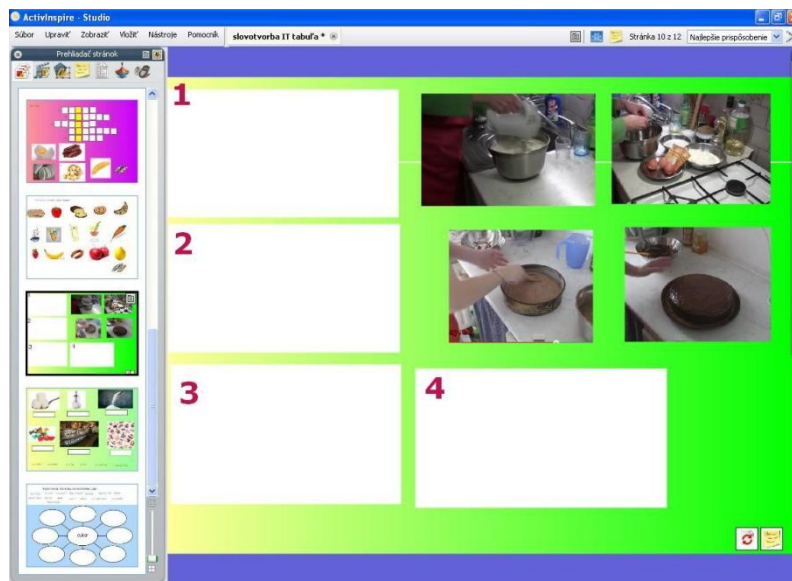
Obrázok 11 cukor v pojmoch

Prameň: vlastný archív

6. aktivita: Ako sme piekli tortu (obr.12) Na interaktívnej tabuli boli obrázky, ktoré mali žiaci vložiť do okienok v správnom poradí. Samostatne nevedeli popísať pracovný postup. K tabuli prišiel vždy jeden žiak, ktorý mal inštrukciu potiahnuť interaktívnym perom daný obrázok do okienka s číslom.

Dávala som pomocné otázky: „Čo sme si pripravili ako prvé?“ Ďalej som sa pýtala na to, aké suroviny sme si pripravili, aké kuchynské pomôcky sme potrebovali, čo sme urobili, keď už boli suroviny v nádobe... Postupne ukladali obrázky do okienok s číslami podľa poradia v akom sa vykonávali. Snažila som sa aj o to, aby žiaci čo najpresnejšie opísali obrázok. Čas trvania približne 10 minút.

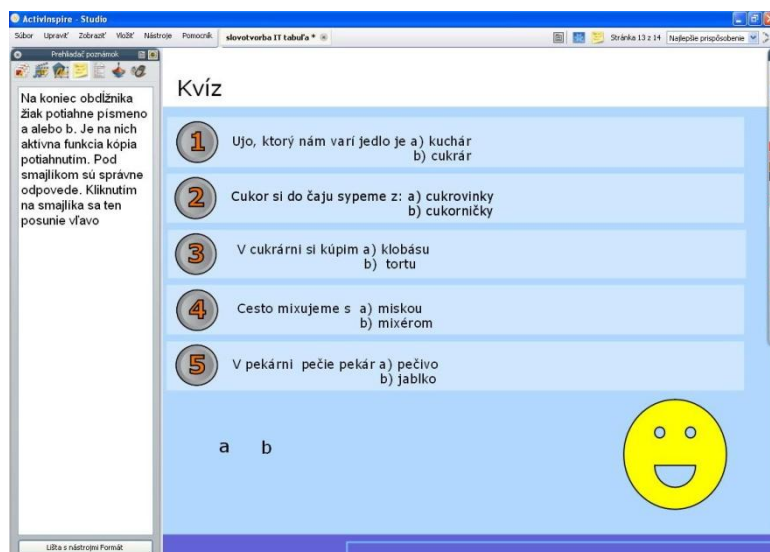
Obrázok 12 Ako sme piekli tortu

Prameň: vlastný archív

7. aktivita: Kvíz (obr. 13). Táto aktivita bola záverom vyučovacej hodiny. Slúžila pre opakovanie pojmov z vyučovacej hodiny. V tejto úlohe bolo potrebné čítanie s porozumením, ktoré ešte u väčšiny žiakov chýba. Preto čítali žiaci otázku z IT tabule po jednom. Žiak povedal, ktorá odpoveď je správna. Ak nevedeli, pomáhali im spolužiaci. Odhadovaný čas aktivity 4 minúty.

Odporúčanie: Treba dávať pozor aj na to, aby k IT tabuli nechodili stále tí istí žiaci.

Reflexia: Aj keď príprava na vyučovanie bola náročná, žiaci boli aktívnejší ako počas klasickej vyučovacej hodiny. Úlohy zaujali aj tých žiakov, ktorým sa na vyučovaní pracovať nechce. Navyše som využila medzipremetové vzťahy s pracovným vyučovaním, kde si žiaci už konkrétnu činnosť vyskúšali. Vyučovaciu hodinu hodnotili pozitívne.

Obrázok 13 Kvíz

Prameň: vlastný archív

2.5 Pomáhame pri upratovaní

Ciele: Kognitívny cieľ: Pomenovať činnosti pri upratovaní kuchyne

Afektívny cieľ: Pomáhať rodičom pri upratovaní v kuchyni

Psychomotorický cieľ: Napodobiť činnosť pri upratovaní

Komunikačný cieľ: Spresniť slovnú zásobu používaním predponových dynamických slovies

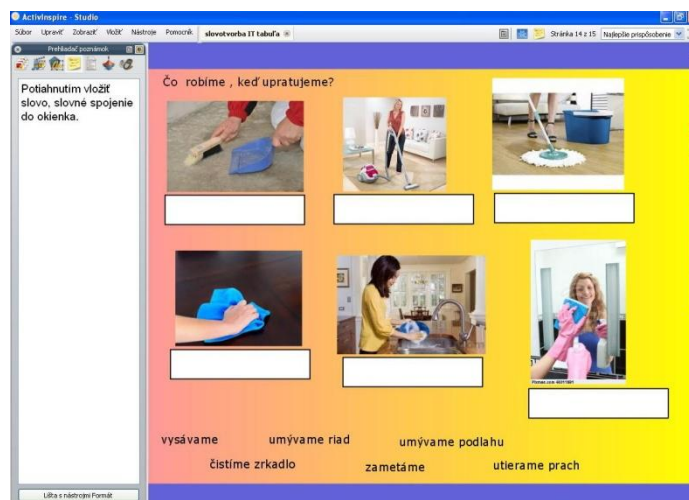
Metódy: slovné pojmové mapy, didaktická hra, slovné metódy, názorné metódy

Pomôcky: IT, dataprojektor, notebook, metla, vedro s mopom, handra, prachovka

Metodický postup

1. Aktivita: Didaktická hra- Upratujem. Do triedy som priniesla metlu, vedro s mopom, handru, prachovku. Začala som rozhovor tým, že určite už žiaci tieto veci poznajú, majú ich doma a vedia, ako sa s nimiarába. Trvanie aktivity 10 minút. Vyzvala som žiaka, aby si vybral niektorú z daných vecí, pomenoval ju a ukázal ako s ňouarába. Ďalší žiak si vyberal inú vec, ktorú pomenoval a predviedol činnosť, ktorá sa s danou vecou vykonáva. Ďalej som sa žiakov pýtala, či patrí upratovanie k ich obľúbeným činnostiam a niektorí svoju odpoveď aj zdôvodňovali. Najčastejšie odpovedali, že doma pomáhajú, ale že sa im nechce. Čas trvania 5 minút.

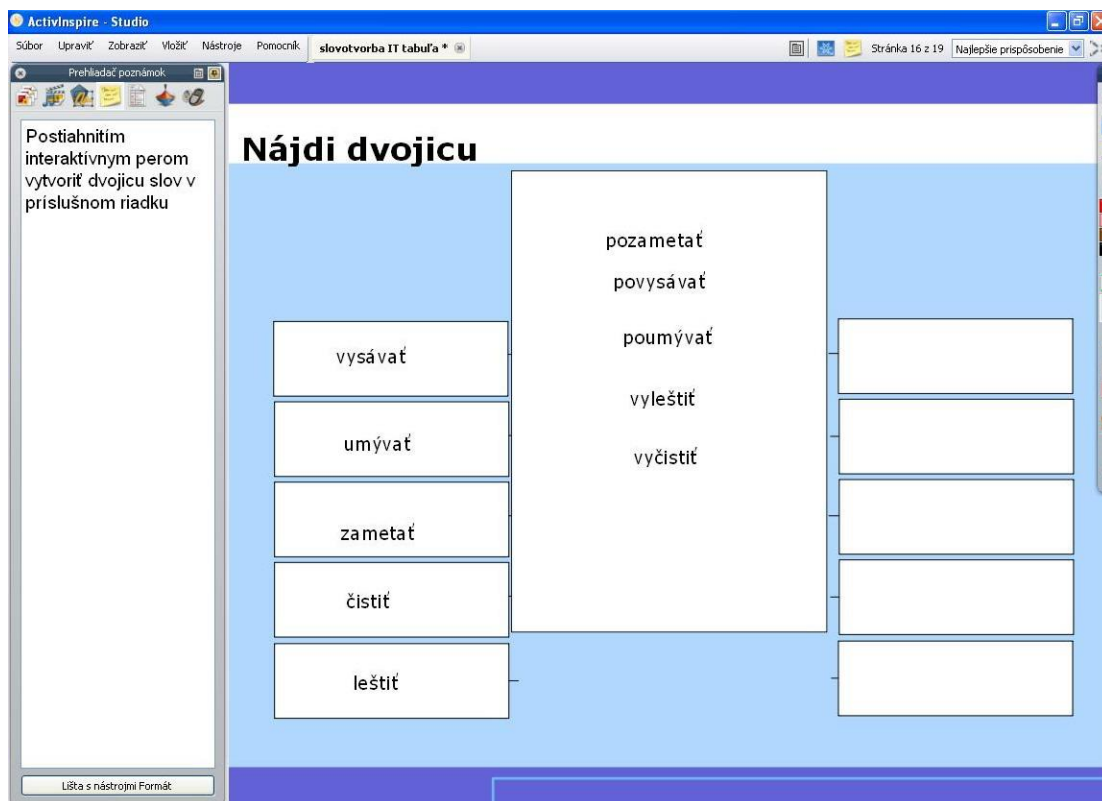
2. Aktivita: Čo robím, keď upratujem. (obr. 14) Na začiatku aktivity som upriamila pozornosť žiakov na obrázky na IT tabuli. Položila som otázku ako jedným slovom pomenujeme činnosť, ktorú vykonávajú osoby na obrázkoch. Nevedeli odpoveď. Napovedala som im, že upratujú. Potom žiaci chodili postupne k IT tabuli, pomenúvali činnosť a potiahnutím slov interaktívnym perom presúvali text do okienka. Pri pomenovaní činnosti som im pomáhala nápoved'ou, nesprávne vyslovené slovo sme opakovali aj niekoľkokrát. Túto aktivitu už žiaci poznali, takže sme sa nezdržovali tým, ako na začiatku, že nemali nadobudnutú zručnosť pri uchopení pera a ťahaním slova po ploche IT tabule. Čas trvania aktivity 6 minút

Obrázok 14 Čo robím, keď upratujem

Prameň: vlastný archív

3. Aktivita: Veľké upratovanie (obr. 15) Aktivitu som začala tým, že ak chceme povedať, že niečo robíme dôkladne, alebo činnosť sme už dokončili použijeme podobné slovo. Úlohou žiakov bolo hľadať dvojice, ktoré k sebe patria. Žiaci po jednom chodili k IT tabuli a potiahnutím za slovo v stredovom rámečku presúvali do riadka k slovu aby vytvorili dvojicu. Úlohu rýchlo pochopili a vyriešili. Čas trvania 4 minúty

Obrázok 15 Veľké upratovanie

Prameň: vlastný archív

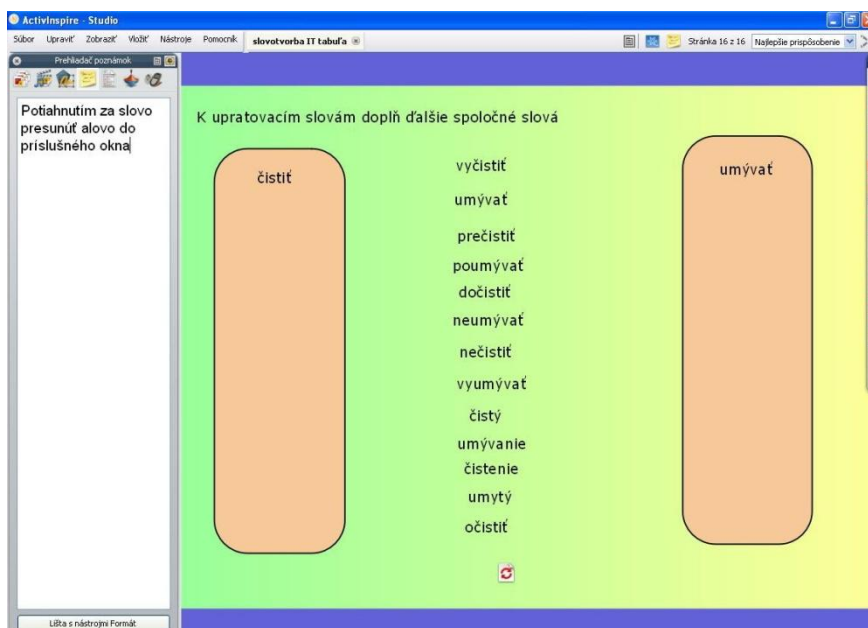
4. aktivita: Upratovacie slová. (obr.16) Aktivitu som začala tým, že sa slová pomiešali našou úlohou je ich usporiadať. Žiakom som dala inštrukciu, aby k „upratovacím“ slovám doplnili aj ďalšie slová, ktoré sú medzi oknami. Potiahnutím za slovo posúvali do príslušného okienka. Všetky slová sme si prečítali a vysvetlili ich význam s použitím vo vetách. Úlohou žiakov bolo vybrať spomedzi slov slovo, ktoré sa do vety hodí. Ja som povedala začiatok vety, žiaci ju dokončili.

Dnes musím ten koberec _____. Nechce sa mi _____ okno. Som unavená, ten riad nebude teraz _____. Potrebujem _____ už len kúsok.

Trvanie aktivity 10 minút.

Odporúčanie: Žiaci môžu aj sami vymyslieť nejakú vetu. Napríklad takú, ktorú najčastejšie používajú doma. Vety síce žiaci sémanticky vytvárali nesprávne, ale išlo o pochopenie významu slova. Vetu som samozrejme vždy opravila, aby bol dodržaný správny slovosled.

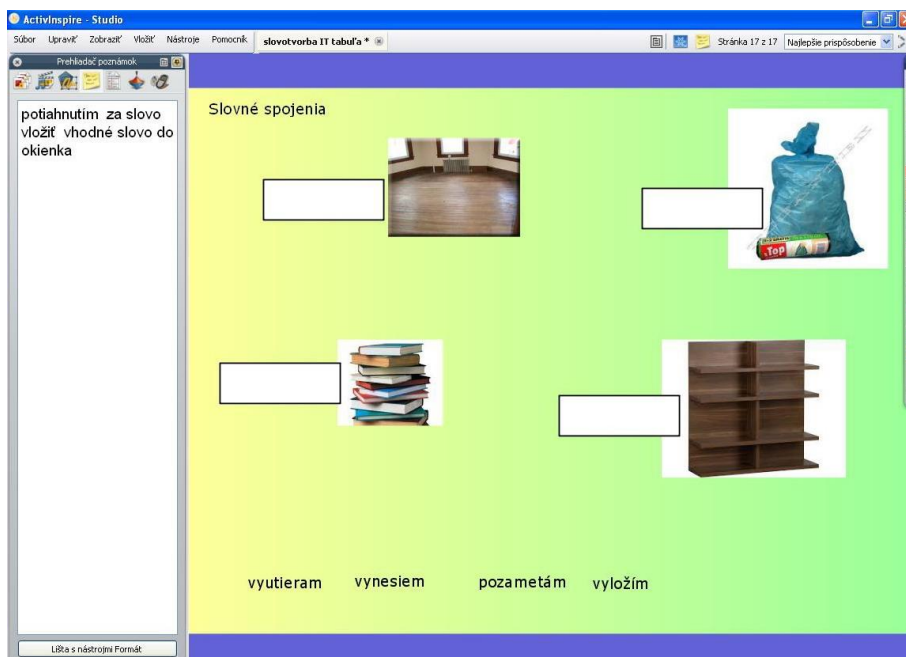

Obrázok 16 Upratovacie slová

Prameň: vlastný archív

5. aktivita: Slovné spojenia (obr. 17). Aktivitu som začala úvodným rozhovorom o tom, že aj v škole upratujeme v rámci vyučovacieho predmetu Pracovné vyučovanie. Žiaci hovorili o tom, čo všetko na pracovnom vyučovaní robievame, ako upratujeme v triede, v spoločných priestoroch, v areáli školy. Spoločne sme vytvárali slovné spojenia, ja som začala slovným spojením (utierame police), žiaci pokračovali. Na IT tabuli mali žiaci doplniť vhodné slovo do slovného spojenia. Chodili po jednom k tabuli a presúvali slovo do rámčeka. Čas trvania 5 minút.

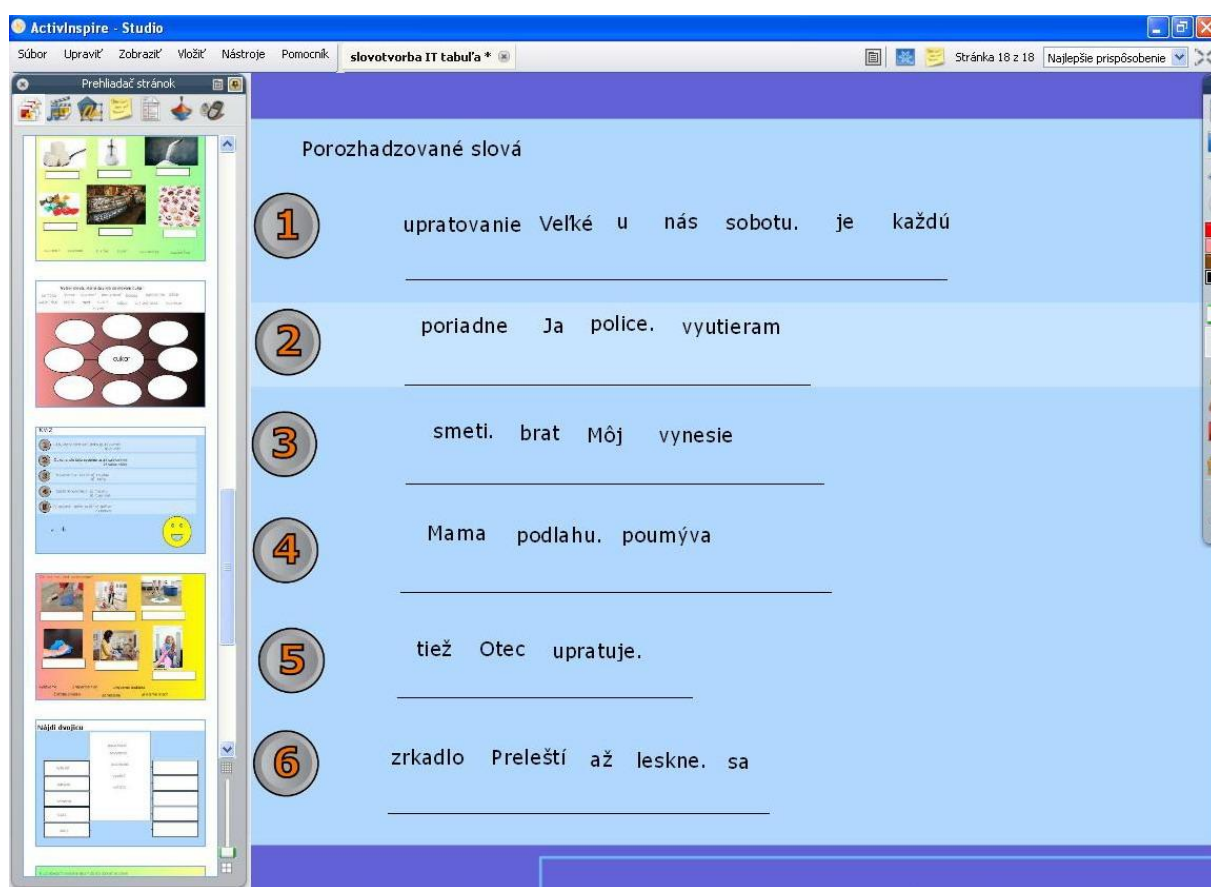

obrázok 17 Slovné spojenia

Prameň: vlastný archív

6. Aktivita: Porozhadzované slová (obr.18). Na IT tabuli bolo 6 viet. Vo vetách však boli slová poprehadzované. Zámerné som naznačila prvé slovo vety veľkým písmenom a za posledné slovo, ktoré malo byť v danej vete som pridala bodku. Úlohou žiakov v tejto aktivite bolo zo slov, ktoré boli na IT tabuli vytvoriť gramaticky správnu vetu. Slová žiak ukladal, presúval na riadok. Najprv vetu žiak prečítal, potom prišiel k tabuli a presunutím slova interaktívnym perom presunul slovo na riadok, slová ukladal v správnom poradí. Žiaci chodili k tabuli po jednom. Trvanie aktivity približne 6 minút.

Odporúčanie: Obmenou môže byť, že žiaci píšú slová interaktívnym perom v správnom poradí na IT tabuľu namiesto presúvania slov. Šikovnejší žiaci môžu písať a žiaci, ktorí majú ešte ťažkosti pri prepise, môžu slová iba presúvať na riadok. Pri prepise slov bude aktivita o čosi dlhšia.

Obrázok 18 Porozhadzované slová

Prameň: vlastný archív

7. Aktivita: Čo by bolo, keby... Išlo o riešenie situácie: „Čo by bolo, keby sme neupratovali, nepomáhali.“ Bola to záverečná aktivita, v ktorej mali žiaci jednou, dvoma vetami dopovedať, reagovať na situáciu, ktorú som naznačila. Pomáhala som im pri odpovediach tak, že som im dávala nápovedné otázky, či by sa im páčilo keby okolo nás bol neporiadok, špina, ... Nabádala som žiakov k odpovediam. Žiaci odpovedali, niektorí sa vyjadrovali rozvitými vetami, niektorí dali iba jednoslovnú odpoveď: „By sa mi nepáčilo, kde by sme sa hrali.“ „By bol tu smrad.“ „Ja mamke pomáham.“ „I ja varím.“ Trvanie aktivity približne 3 minúty.

Reflexia: Žiaci hodnotili vyučovaciu hodinu pozitívne. Zhodnotili, že hodina im veľmi rýchlo ubehla. Aj keď mojou chybou bolo to, že som do vyučovacej hodiny nevčlenila pexeso alebo tajničku, čo mi žiaci vytkli, lebo pri aktivitách zvyknem tieto hry zaradzovať. Hodina bola zameraná viac na komunikáciu a na vyvodenie slovotvorne motivovaných slov, snažila som sa podporovať ich v spontánnom rozprávaní.

Žiaci sa na vyučovaní zapájali do všetkých aktivít a za ich aktivitu som ich pochválila.

2.6 Prínos pre prax

Práca so žiakmi s ľahkým stupňom mentálneho postihnutia je náročná v každom uhle pohľadu. Na vyučovacích hodinách väčšinou od žiakov učiteľ požaduje, aby dávali pozor, aby boli ticho, keď vysvetľuje.

Obsah učiva v predmete slovenský jazyk a literatúra v zložke jazyková komunikácia je viac menej orientovaný na osvojovanie gramatických kategórií ako napr. rozdeľovanie hlások, písanie krátkych a dlhých samohlások, písanie y, i po spoluhláskach, tvorenie antoným, synonym.... . Na vyučovaní sa však často stretávam s tým, že žiaci daným slovám nerozumejú, nechápu ich význam a vysvetľovanie významu slov tak zaberá množstvo času na vyučovacej hodine. Preto som uvažovala nad zefektívnením vyučovacieho procesu a rozhodla som sa zaexperimentovať.

V témach, ktoré som vybrala som využila aj medzipredmetové vzťahy najmä s telesnou výchovou v téme Športujeme I a Športujeme II a s pracovným vyučovaním v téme Pomáhame v kuchyni a Pomáhame pri upratovaní. Zámerne som vybrala témy, ktoré sú žiakom blízke, aby mohli na danú tému rozprávať, aby vychádzala z reálnej situácie. Slovnú zásobu som rozvíjala prostredníctvom aktivít, ktoré boli zamerané na spresňovanie lexikálneho významu slov, ktoré už žiaci poznali, na chápanie rôznych významov známych slov, na poznávanie nových slov a ich významov a na vysvetľovanie vzťahov medzi nimi, na hľadanie spoločných pomenovaní.

Musím povedať, že nastalo zlepšenie v oblasti komunikácie v tom zmysle, že žiaci začali používať nové slová vo svojom aktívnom slovníku, zlepšil sa slovosled vo vetách, začali sa vyjadrovať o čosi gramaticky správnejšie.

Slovotvorné aktivity som realizovala aj s využitím klasických metód formou hrových činností, pracovných listov. Včlenenie slovotvorných aktivít do vyučovacieho procesu považujem za veľký prínos, pretože sa u žiakov rozvíja aktívna slovná zásoba, žiakov podporuje v spontánnom rozprávaní. Vzhľadom k tomu, že čoraz častejšie sa kladie dôraz na to, aby učitelia využívali viac didaktickú techniku, inovatívne metódy na vyučovaní som sa rozhodla vyskúšať slovotvorné aktivity s použitím interaktívnej tabule.

Predovšetkým pre žiakov v nižších ročníkoch platí, že čím viac je hravých a zábavných aktivít v interaktívnych cvičeniach, tým väčší je záujem o vzdelávanie. Vo vyšších ročníkoch tak budú svoje nadobudnuté počítačové zručnosti využívať pri riešení

zložitejších interaktívnych úloh v predvádzacích zošitoch na vyučovacích hodinách rôznych predmetov.

Aj keď príprava na vyučovacie hodiny bola dosť časovo náročná, môžem povedať, že žiaci boli na hodinách aktívnejší, aktivity ich upúťali. Nemala som ťažkosti s udržaním disciplíny v triede, pričom pri klasickej vyučovacej hodine žiaci vyrušujú, prekrikujú, mnohokrát sa aj hádajú, otáčajú, berú si veci z lavíc, hľadajú pero, ceruzu. Na vyučovacích hodinách slovtvorných aktivít sa mi to nestávalo. Žiaci boli pozorní, chceli pracovať na interaktívnej tabuli, sledovali priebeh hodiny, boli pozornejší pri počúvaní druhého.

Pre žiakov s mentálnym postihnutím je tento typ vyučovacej hodiny motivujúci a čím väčšia motivácia, tým väčšia aktivita a záujem žiakov o učenie. Môžem potvrdiť, že nové poznatky sú trvácnejšie, nové slová sa stali súčasťou ich aktívnej slovnej zásoby, čo sa odráža v celom vyučovacom procese, v ostatných vyučovacích predmetoch.

Samozrejme treba dať pozor aj na to, aby interaktívnej tabule nebolo na vyučovaní priveľa. Interaktívnu tabuľu považujem za vhodnú pomôcku na spestrenie vyučovacieho procesu. Ak by však bola používaná často, zovšednie. Na základe skúseností z praxe môžem povedať, že použitie interaktívnej tabule v kombinácii spolu s klasickými vyučovacími metódami, či hrovými aktivitami robí vyučovací proces aktívnejší a atraktívnejší.

ZÁVER

V osvedčenej pedagogickej skúsenosti ponúkam námety na tvorivé vyučovanie vyučovacích hodín so zameraním na rozvoj reči prostredníctvom slovotvorných aktivít s využitím interaktívnej tabule. Osvedčená pedagogická skúsenosť je námetom na stimuláciu rečového prejavu u žiakov s ľahkým stupňom mentálneho postihnutia v 4. ročníku.

Rečový prejav žiakov s ľahkým mentálnym postihnutím je jedným z najcharakteristickejších symptómov dominujúceho postihnutia, viditeľný okrem iného aj v obmedzenom rozvoji psychických procesov. Myslenie žiaka s mentálnym postihnutím je aj v školskom veku príliš konkrétne, nepresné, chybné v analýze a syntéze. Hlavnou príčinou je nedostatočný rozvoj reči. Poruchy vnímania neumožňujú deťom nazhromaždiť si dostatočnú zásobu predstáv, ktoré by podporili ich rečový vývoj. V dôsledku toho zle chápu zmysel slovných pokynov, čo obmedzuje ich aktívnu účasť pri hre, manipulácii s predmetmi, teda činnosti, ktoré spätne podporujú a ovplyvňujú rozvoj reči ako základného nástroja myslenia.

Rozvíjanie slovotvornej kompetencie dieťaťa prispieva k rozvíjaniu jeho kognitívnych procesov. Slovotvorné aktivity v spojení s interaktívnou tabuľou prinášajú iný pohľad na vyučovanie, sú motivujúce, aktivizujúce. Žiaci tak nie sú iba pasívnymi prijímateľmi informácií. Témy o športe a o pomáhaní v domácnosti sú pre žiakov zaujímavé, pretože vychádzajú z reálneho života, sú žiakom blízke. Zámerná reprodukcia a produkcia slovotvorne motivovaných slov vedie k zároveň aj k stimulácii kognitívnych procesov, ako aj k rozvíjaniu myslenia. Ak žiaci budú chápať význam slov, o to bude proces učenia jednoduchší.

Pre žiakov som vytvorila súbor slovotvorných aktivít, ktoré sú podané formou hrových činností bez použitia, aj s použitím interaktívnej tabule a softvéru ActivInspire pre IT tabuľu. Prostredníctvom aktivít som nabádala žiakov k pomenovaniu predmetov, činností, k vytváraniu nových slov, slovných spojení. Aktivity, v ktorých využívame moderné technológie vytvárajú spoľahlivé a prítiahľivé prostredie pre učenie, sú bohatým zdrojom informácií, rešpektujú individuálne požiadavky žiaka, jeho tempo učenia, aké má schopnosti a zručnosti, dávajú mu príležitosť byť úspešným. Stránky v predvádzacom zošite zvyšujú názornosť výučby a žiakom umožňujú pracovať s interaktívnou tabuľou, či s počítačom.

Na záver chcem snád' podotknúť, že je na nás, na pedagógoch aby sme hľadali stále nové možnosti, metódy a formy ako našim žiakom vyučovací proces uľahčiť, aby sme im ponúkli viac. Hľadali cesty na uľahčenie komunikácie v spoločnosti, aby žiaci s ľahkým stupňom mentálneho postihnutia vedeli prezentovať svoje myšlienky, či požiadavky.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ZDROJOV

1. FOREMAN, P. a kol. 2011. Inclusion in Action. 3rd ed. Cengage Learning Australia Pty Limited, South Melbourne, Austrália. 2011 ISBN 978-0170187626
2. LIPTÁKOVÁ, L. – VUZŇÁKOVÁ, K., 2009. Dieťa a slovtvorba. Prešovská univerzita v Prešove, Pedagogická fakulta, Prešov. 2009 ISBN 978-80-555-0072-0
3. MIKULAJOVÁ, M. 2008. Možnosti ranej predikcie vývinových porúch písanej reči. In: Československá psychologie, LII, 2008, s. 60-71.

Internetové zdroje

4. NOVACKÁ, G. a kol. 2011. Interaktívna tabuľa a softvér Activstudio na hodinách prírodovedných predmetov. 1. vydanie. Metodicko-pedagogické centrum v Bratislave. 2011. ISBN: 987-80-8052-366-4. [online], [cit. 3.6.2015]. Dostupné na: http://www.mpc-edu.sk/library/files/i_t.pdf
5. SLÁNČOVÁ, D., KAPÁLKOVÁ, S., 2013 [online]. Výskum vývinu detskej reči v slovenčine v medzinárodnom kontexte projektov COSTD [cit. 3.6.2015] dostupné na: [www: http://youtu.be/k6R61EyBSBM](http://youtu.be/k6R61EyBSBM)

Zdroje obrázkov

<http://www.google.sk/imgurl/imgres?imgurl=http://...>

ZOZNAM PRÍLOH

Príloha 1 Kartičky so športovcami

Príloha 2 Puzzle obrázky

Príloha 1 Kartičky so športovcami

Príloha 2 Puzzle obrázky

Príloha 2 Puzzle obrázky

